

Панчук Н.П. **Ціннісні орієнтації як складова життєвих стратегій особистості** / Н.П.Панчук // Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С.Д.Максименка, Л.А.Онуфрієвої. – Вип. 27.– Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. – С.411-421.

УДК 159.9:378

Н.П.Панчук

nataliapanchuk697@gmail.com

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ ОСОБИСТОСТІ

Панчук Н.П. Ціннісні орієнтації як складова життєвих стратегій особистості. Проведене дослідження дозволило визначити, що стратегії входять в систему орієнтування разом з системами вольового рішення, мотивації, контролю, а система орієнтування, в свою чергу, виконує функцію рефлексії життя відносно його смислу, цінностей, норм. Встановлено, що життєві цінності і потреби, які знаходяться в певній ієрархії, впливають на людину, детермінуючи її поведінку; регуляція поведінки є однією з функцій цінностей. Даний факт виступає як закономірний результат самої діалектики життя людини, перебудови її взаємовідношень зі світом і, перш за все, з іншими людьми; ті чи інші цінності актуалізуються в результаті зміни внутрішніх умов. Визначено, що поняття "життєвих стратегій" включає такі феномени як: 1) спосіб життя, який включений в систему орієнтування за допомогою механізмів сприймання та інтуїції і характеризує емоційну сторону людського життя; 2) смисл життя – цілісне уявлення про фундаментальні основи життя; 3) життєві цінності – виступають як система ідей і переконань особистості відносно повноцінного життя, яка сформувалась під впливом культурних традицій, зразків та ідеалів; 4) життєві норми – вимоги до змісту і якості життя, а також стандарти оцінки життєвих подій. Складовими стратегій особистості виступають перцептивні, смисложиттєві, ціннісні, нормативні і цільові орієнтації, які формуються в

процесі розвитку особистості і обумовлені специфікою суспільства, в якому особистість розвивається. Зроблено висновок про те, що для реалізації тієї чи іншої системи цінностей необхідна суспільно-політична активність особистості. Процес формування цінностей, є соціальним за своєю природою, тісно пов'язаний з характером діяльності та її процесуальними характеристиками, опосередкований спілкуванням індивіда з індивідом, процес формування цінностей відображає смисложиттєву активність особистості (формування ідеалів).

Ключові слова: ціннісні орієнтації, життєві цінності, структура особистості, професійна спрямованість, активність особистості.

Панчук Н.П. Ценностные ориентации как составляющая жизненных стратегий личности. Проведенное исследование позволило определить, что стратегии входят в систему ориентирования вместе с системами волевого решения, мотивации, контроля, а система же ориентирования, в свою очередь, выполняет функцию рефлексии жизни относительно его смысла, ценностей, норм. Установлено, что жизненные ценности и потребности, которые находятся в определенной иерархии, влияют на человека, детерминируя ее поведение; регуляция поведения является одной из функций ценностей. Данный факт выступает как закономерный результат самой диалектики жизни человека, перестройки ее взаимоотношений с миром и, прежде всего, с другими людьми; те или другие ценности актуализируются в результате изменения внутренних условий. Определено, что понятие "жизненных стратегий" включает такие феномены как: 1) образ жизни, который включен в систему ориентирования с помощью механизмов восприятия и интуиции и характеризует эмоциональную сторону человеческой жизни; 2) смысл жизни – целостное представление о фундаментальных основаниях жизни; 3) жизненных ценности – выступают как система идей и убеждений личности относительно полноценной жизни, которая сформировалась под воздействием культурных традиций, образцов и идеалов; 4) жизненных нормы – требования к содержанию и качеству жизни,

а также стандарты оценки жизненных событий. В качестве составляющих стратегий личности выступают перцептивные, смысложизненные, ценностные, нормативные и целевые ориентации, которые формируются в процессе развития личности и обусловленные спецификой общества, в котором личность развивается. Сделан вывод о том, что для реализации той или другой системы ценностей необходима общественно-политическая активность личности. Процесс формирования ценностей, является социальным по своей природе, тесно связан с характером деятельности и ее процессуальными характеристиками, опосредствованный общением индивида с индивидом, процесс формирования ценностей отображает смысложизненную активность личности (формирование идеалов).

Ключевые слова: ценностные ориентации, жизненные ценности, структура личности, профессиональная направленность, активность личности.

Постановка проблеми. Аналізуючи ціннісні орієнтації, можна робити висновки про те, яке місце та позицію займає особистість у соціальній структурі суспільства, які соціальні ролі виконує чи хоче виконувати. Такий підхід до вивчення ціннісних орієнтацій призводить до необхідності розгляду їх в контексті більш складних утворень особистості, зокрема, в структурі самосвідомості, життєвих відношень особистості, її життєвого світу в цілому, особистісного розвитку. В зв'язку з цим на сучасному етапі одним з головних і актуальних завдань є забезпечення формування певних особистісних структур, які б дозволили особистості максимально розкрити свій внутрішній потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ціннісні орієнтації є одним з центральних компонентів структури особистості, що визначає її спрямованість на реалізацію певних відношень, зміст уявлень про своє "Я", поведінку та нормативно-оцінне ставлення до довкілля. Вони є результатом оволодіння середовищем з огляду його значення для задоволення потреб особистості і свідчать про рівень її соціальної зрілості. Характеристики будь-

якої ціннісної орієнтації залежать від внутрішніх властивостей особистості. Проблему цінностей у вітчизняній психології досліджували І.Д.Бех, М.Й.Боришевський, Б.С.Братусь, Ф.Є.Василюк, В.В. Водзінська, Є.С.Волков, І.В.Дубровіна, А.Г.Здравомислов, Н.І.Лапін, О.М.Леонтьєв, В.Н.Мясищев, С.Л.Рубінштейн, В.А.Ядов та ін. Сучасні дослідники розглядають ціннісні орієнтації у вигляді системи певних норм, прийнятих груповою свідомістю.

Істотного значення для розуміння соціально-психологічної природи ціннісних орієнтацій в системі відношень мають теоретичні ідеї С.Л.Рубінштейна: практичне відношення людини до світу полягає у виділенні ним значущих предметів, явищ, цінностей. Життєві цінності і потреби, які знаходяться в певній ієрархії, впливають на людину, детермінуючи її поведінку; регуляція поведінки є однією з функцій цінностей. Даний факт виступає як закономірний результат самої діалектики життя людини, перебудови її взаємовідношень з світом і, перш за все, з іншими людьми; ті чи інші цінності актуалізуються в результаті зміни внутрішніх умов [14].

В зв'язку з актуальністю зазначеної тематики **метою** нашого дослідження було вивчення ціннісних орієнтацій як складової життєвих стратегій, що обумовлені специфікою суспільства, в якому особистість розвивається.

Виклад основного матеріалу дослідження. Великої уваги надавали ціннісним орієнтаціям особистості А.Г.Здравомислов і В.А.Ядов. Під ціннісними орієнтаціями вони бачать "установку особистості на ті чи інші цінності матеріальної і духовної культури суспільства" [8, с.199]. Роботи В.А.Ядова доводять, що у диспозиціях особистості існує певна ієрархія, де елементарні фіксовані установки посідають нижчий рівень. На другому рівні знаходяться соціально фіксовані установки, їх система. Вони мають складну структуру і утримують емоційний, когнітивний і власне поведінковий компоненти. Третій диспозиційний рівень характеризує загальна спрямованість інтересів особистості на певні сфери соціальної активності.

Вищий диспозиційний рівень утворює система ціннісних орієнтацій на цілі життєдіяльності і засоби їх досягнення. Згідно даної концепції, ціннісні орієнтації є вершиною ієрархії всіх диспозицій - вищим диспозиційним рівнем, який, в свою чергу, має власну внутрішню ієрархію. Ціннісні орієнтації узгоджуються з ідеалом, формуючи власну ієрархію життєвих цілей, більш віддалених відносно близьких, а також цінностей-засобів, або уявлень про норми поведінки, які людина розглядає в якості еталона [15]. Кожна із цінностей є значущою не тільки в зв'язку з іншими, але і сама по собі, як самоцінність. У ролі цінностей можуть виступати "предмети навколишньої дійсності, явища природи й життя, продукти діяльності й виробництва, матеріальні і духовні блага, соціальні й історичні події, суспільні процеси, фундаментальні поняття, моральні норми, закони, принципи, ідеї тощо. Особистість аналізує їх, критично оцінює, сприймає як позитивні чи негативні для себе, корисні чи ні, як такі, що задовольнятимуть чи не задовольнятимуть конкретні потреби. Якщо в них можуть бути реалізовані ці потреби, вони виступають для людини життєво значущими, тобто набувають властивостей цінностей" [15, с. 47].

В.Н.Мясищев проблему ціннісних орієнтацій розглядає як цілісну систему свідомих відношень особистості до суспільства, групи, діяльності, до самої себе. Відносно теорії "відношень" ціннісні орієнтації виступають, з одного боку, як конкретний прояв відношення особистості до оточуючого середовища, а з іншого - як система установок, що регулюють поведінку особистості в кожному конкретному випадку [11]. Даний підхід розділяє В.В.Водзінська: "Регулятором поведінки індивіда виступає система фіксованих установок, відношень, ціннісна орієнтація. Серед фіксованих установок є ті, що мають особливу перевагу, оскільки вони вироблені по відношенню до тих елементів дійсності, які мають власну цінність для особистості" [7, с. 51].

У роботах К.О.Альбуханової-Славської прослідковується намічена С.Л.Рубінштейном лінія дослідження особистості як суб'єкта свого

життєвого шляху, підпорядкованого меті та цінностям. В залежності від цінностей, на яких базуються стратегії життя, вона виділяє: стратегію "легкого життя". В даному випадку людина задовольняє свої потреби з мінімальним напруженням; егоцентричну стратегію. Тут людина живе за принципом "мені так подобається", незважаючи на те, як її дії вплинуть на її оточення; стратегію відповідності зовнішнім вимогам, коли людина прагне будь-якою ціною бути такою, як потрібно; стратегію самовдосконалення, в якій останнє виступає найвищою цінністю та стилем життя для людини [2].

Деякі автори розглядають ціннісні орієнтації в контексті поняття "життєві стратегії особистості". Згідно їх думки, стратегії входять в систему орієнтування разом з системами вольового рішення, мотивації, контролю, а система ж орієнтування, в свою чергу, виконує функцію рефлексії життя відносно його смислу, цінностей, норм [13]. Поняття "життєвих стратегій" включає такі феномени як: 1) спосіб життя, який включений в систему орієнтування за допомогою механізмів сприймання та інтуїції і характеризує емоційну сторону людського життя; 2) смисл життя – цілісне уявлення про фундаментальні підстави життя; 3) життєві цінності – виступають як система ідей і переконань особистості відносно повноцінного життя, яка сформувалась під впливом культурних традицій, зразків та ідеалів; 4) життєві норми – вимоги до змісту і якості життя, а також стандарти оцінки життєвих подій. Складовими стратегій особистості виступають перцептивні, смисложиттєві, ціннісні, нормативні і цільові орієнтації, які формуються в процесі розвитку особистості і обумовлені специфікою суспільства, в якому особистість розвивається [12].

Також у психології вивчають ціннісні орієнтації особистості у взаємозв'язку з поняттям "смисл життя" [5]. Під цінностями в психології слід розуміти усвідомлені смисли, які є найбільш значущими у структурі свідомості, оскільки визначають головні і відносно постійні ставлення людини до основних сфер життя.

Концепція О.М.Леонтьєва про особистісний смисл розвинута в роботах Б.С.Братуся. Згідно даної теорії смисл виступає у свідомості людини як таке, що прямо відображає і несе в собі її власні життєві відношення. "Коли задача на смисл розв'язана і мова йде про ту чи іншу форму усвідомленості і відрефлексованості найбільш загальних смислових утворень, – пише Б.С.Братусь, – ми говоримо про цінності особистості" [5, с.89]. Особистісний смисл І.Д.Бех розглядає як складову індивідуальної свідомості, "де знаходить вираження пристрасність цієї свідомості, що зумовлена зв'язком останньої з потребоно-мотиваційною сферою суб'єкта, з реальністю його життя у світі." На його думку, під особистісними цінностями слід розглядати усвідомлені узагальнені самовартісні смислові утворення особистості [3, с. 8-9].

Ціннісні орієнтації є центральним регулятивним елементом життєвої перспективи та виражають свідоме ставлення людини до дійсності. В.А.Роменець розглядає періодизацію життєвого шляху людини як зміну її ціннісних орієнтацій. На його думку, цінності на першому етапі життєвого шляху (дитинство та отрочтво) запозичені, малоусвідомлювані, існують на основі бажання та потягу. Взірєць для поведінки запозичується, автоматично повторюється. Другий етап життєвого шляху В.А.Роменець пов'язує з пошуками принципів основ суперечливої поведінки, узгодженої з цінностями реального світу. На третьому етапі відбувається пошук реальних цінностей, розуміння часткового, яке втілює в собі загальне, досягнення особистісної мудрості та зрілості [13].

В роботах І.Ю.Истошина підкреслюється роль ціннісних орієнтацій в особистісній системі регуляції поведінки: діяльність відбивається у відповідності з окремими актуалізованими соціальними установками в залежності від ситуації. Це дозволяє трактувати будь-яку ціннісну орієнтацію як один з притаманних особистості шаблонів для оцінки, для усвідомленого "виміру" допустимих в конкретних обставинах зразків соціальної дії [10].

Згідно Т.В.Бутківської, "терміном цінність позначаються як самі значущі явища, так і ціннісні відношення, що породжують цілий спектр

похідних від їх розрізень: об'єктивних, індивідуальних і соціальних; позитивне чи негативне значення явищ природи, форм суспільної організації, історичних подій, моральних вчинків, духовних витворів людства на конкретному етапі історичного розвитку" [6, с. 27].

"Як елемент структури особистості, ціннісні орієнтації виступають як діалектична єдність загального, особливого і індивідуального, думок, почуттів і практичної поведінки" [1, с. 65], є "основним каналом засвоєння духовної культури суспільства, перетворення культурних цінностей в стимули і мотиви практичної поведінки людей" [1, с. 63].

Найбільш образне розуміння сутності ціннісних орієнтацій подає Ю.Козелецький: "Речі, які шукає людина, соціальні структури, в які вона включена, і переживання, пов'язані з її внутрішнім світом, мають певну цінність. ...Індивід впорядковує предмети, міжособистісні відносини або власні переживання у відповідності з індивідуальною шкалою цінностей, створює їх ієрархію. Ця ієрархія відображає особисті переваги і особисті цілі. В той же час вона залежить від культурних традицій і соціальних умов. Особливо важливі в житті блага, що очолюють ієрархію і є складовими сукупності головних цінностей, які не стільки визначають окремі кроки людини, скільки задають індивідуальний життєвий шлях. ...Люди йдуть шляхом, вказаним їхніми головними цінностями" [9, с.219]. "Наявність цінностей є виявом небайдужості людини у ставленні до оточення, яка виникає із значущості різних сторін, аспектів навколишнього світу для їх життя. Вони, по суті, є результатом оволодіння середовищем з огляду його значення для задоволення потреб особистості і свідчать про рівень її соціальної зрілості" [4, с.19].

Висновки. В результаті проведеного дослідження визначено, що для реалізації тієї чи іншої системи цінностей необхідна суспільно-політична активність особистості: актуально усвідомлюється тільки те, що входить в діяльність як предмет тої чи іншої складової її дії, як її пряма мета. Процес формування цінностей, по-перше, є соціальним за своєю природою. По-

друге, тісно пов'язаний з характером діяльності та її процесуальними характеристиками (мотиваційними, операційно-виконавчими, суб'єктивними). По-третє, опосередкований спілкуванням індивіда з індивідом (в різних сферах, з реалізацією різних ролей, статусних відношень, функцій і т.д.). По-четверте, процес формування цінностей відображає смисложиттєву активність особистості (формування ідеалів). По-п'яте, він пов'язаний з оцінюванням, яке супроводжує практично всі акти психічної активності суб'єкта, що ведуть до формування суб'єктивного образу об'єктивного світу.

Таким чином, процес формування цінностей та ціннісних орієнтацій пов'язаний з характером діяльності, опосередкований оцінюванням та спілкуванням і відображає смисложиттєву активність індивіда, а складовими стратегій особистості виступають перцептивні, смисложиттєві, ціннісні, нормативні і цільові орієнтації, які формуються в процесі розвитку особистості і обумовлені специфікою суспільства, в якому особистість розвивається.

Список використаних джерел

1. Алексеева В.Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности / В.Г.Алексеева // Психологический журнал. – 1984. – т.5. – №5. – С. 63-70.
2. Альбуханова - Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Альбуханова - Славская К. – М., 1991. – 290 с.
3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник / І.Д.Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
4. Болотіна В.Ю. Моральні цінності підростаючого покоління / В.Ю.Болотіна // Цінності освіти і виховання / За заг. ред. О.В.Сухомлинської. – К., 1997. – С. 19-21.
5. Братусь Б.С. Аномалии личности / Б.С.Братусь. – М.: Мысль, 1988. – 301 с.
6. Бутківська Т.В. Проблема цінностей у соціалізації особистості / Т.В.Бутківська // Цінності освіти і виховання / За заг. ред.

О.В.Сухомлинської. – К., 1997. – С. 27-31.

7. Водзинская В.В. Понятие установки, отношения, ценностных ориентаций в социологическом исследовании / В.В.Водзинская // Философия науки. – 1968. – №2. – С. 48-54.

8. Здравомыслов А.Г. Отношение к труду и ценностные ориентации личности / Здравомыслов А.Г., Ядов В.А. // Сб. Социология в СССР. – М.: Мысль, 1995. – т.2. – С. 196-205.

9. Козелецкий Ю. Человек многомерный (психологическое эссе) / Ю. Козелецкий. – К.: Лыбидь, 1991. – 288 с.

10. Круглов Б.С. Методика изучения особенностей формирования ценностных ориентаций / Б.С.Круглов // Диагностическая и коррекционная работа школьного психолога. – М.: Издательство АПН СССР, 1987. – С.80-89.

11. Мясищев В.Н. Основные проблемы и современное состояние психологии отношений человека / В.Р.Мясищев // Психологическая наука / Под ред. Б.Г.Ананьева. – М.: АПН, 1960. – т.2. – С. 110-125.

12. Резник Т.Е. Жизненные стратегии личности / Т.Е.Резник, Ю.М.Резник // Социологические исследования. – 1995. – №12. – С. 100-105.

13. Роменець В.А. Проблеми життєвого шляху людини в історії психології / В.А.Роменець// «Круглий стіл» філософів, психологів і соціологів «Життєвий шлях особи». – Філософська думка. – 1982. – №1. – С.18-20.

14. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л.Рубинштейн. – М.: Педагогика, 1974. – 424 с.

15. Саморегулирование и прогнозирование социального поведения личности / Под ред. В.А.Ядова. – Л.: Наука, 1979. – 264 с.

References:

1. Alekseeva V.H. Tsennostnyye oryentatsyy kak faktor zhyznedeiatel'nosti y razvytyia lichnosti / V.H.Alekseeva // Psykholohycheskyi zhurnal. – 1984. – t.5. – №5. – С. 63-70.

2. Albukhanova - Slavskaya K.A. Stratehiya zhyzny / K.A. Albukhanova – Slavskaya. – К . – М., 1991. – 290 с.

3. Bekh I.D. Osobystisno zoriientovane vykhovannia: Naukovo-metod. Posibnyk / I.D.Bekh. – K.: IZMN, 1998. – 204 s.
4. Bolotina V.Iu. Moralni tsinnosti pidrostaiuchoho pokolinnia / V.Iu.Bolotina // Tsinnosti osvity i vykhovannia / Za zah. red. O.V.Sukhomlynskoï. – K., 1997. – S. 19-21.
5. Bratus B.S. Anomally lychnosty / B.S.Bratus. – M.: МЫСЛ, 1988. – 301 s.
6. Butkivska T.V. Problema tsinnostei u sotsializatsii osobystosti / T.V.Butkivska // Tsinnosti osvity i vykhovannia / Za zah. red. O.V.Sukhomlynskoï. – K., 1997. – С. 27-31.
7. Vodzynskaia V.V. Poniatye ustanovky, otnosheniya, tsennostnykh oryentatsyi v sotsyolohycheskom yssledovanii / V.V.Vodzynskaia // Fylosofiya nauky. – 1968. – №2. – С. 48-54.
8. Zdravomyslov A.H. Otnosheniye k trudu y tsennostnyye oryentatsyy lychnosty / Zdravomyslov A.H., Yadov V.A. // Sb. Sotsyolohyia v SSSR. – M.: МЫСЛ, 1995. – т.2. – С. 196-205.
9. Kozeletskyi Yu. Chelovek mnogomernyi (psykholohycheskoe esse) / Yu. Kozeletskyi. – K.: Лыбыд, 1991. – 288 s.
10. Kruhlov B.S. Metodyka yzucheniya osobennostei formyrovaniya tsennostnykh ormentatsyi / B.S.Kruhlov // Dyahnostycheskaia y korrektsyonnaia rabota shkolnoho psykholoha. – M.: Yzdatelstvo APN SSSR, 1987. – С. 80-89.
11. Miasyshchev V.N. Osnovnyye problemy y sovremennoe sostoianye psykholohyy otnosheni cheloveka / V.R.Miasyshchev // Psykholohycheskaia nauka / Pod red. B.H.Ananeva. – M.: APN, 1960. – т.2. – С. 110-125.
12. Reznyk T.E. Zhyznenne stratehy lychnosty / T.E.Reznyk, Yu.M.Reznyk // Cotsyolohycheskye yssledovaniya. – 1995. – №12. – S. 100-105.
13. Romenets V.A. Problemy zhyttievoho shliakhu liudyny v istorii psykholohii / V.A.Romenets // «Kruhlyi stil» filosofiv, psykholohiv i sotsiolohiv «Zhyttievyy shliakh osoby». – Filosofska dumka. – 1982. – №1. – S. 18-20.
14. Rubynshtein S.L. Problemy obshchei psykholohyy / S.L.Rubynshtein. – M.: Pedahohyka, 1974. – 424 s.

15. Samorehulyrovanye y prohnozyrovanye sotsyalnoho povedenyia lychnosty / Pod red. V.A.Iadova. – L.: Nauka, 1979. – 264 s.

Panchuk N.P. VALUES AS PART OF LIFE STRATEGIES OF THE INDIVIDUAL. To study reported that the strategy consists in targeting systems with volitional decision, motivation, control, and system orientation is, in turn, serves as a reflection of life relative to its meaning, values and norms. Established that the values of life and needs that are specific hierarchy affect the rights, the determining its behavior; regulation of behavior is a function of values; In life there is soul-searching. This fact serves as a natural result of the dialectic of life, restructuring its interrelations with the world and, above all, with other people; certain values are updated as a result of changes in domestic conditions. Determined that the concept of "life strategy" includes such phenomena as: 1) a lifestyle that is included in orientation through the mechanisms of perception and intuition and describes the emotional side of human life; 2) the meaning of life - a holistic view of the fundamental bases of life; 3) values of life - is a system of ideas and beliefs of the individual relatively normal life, which is shaped by cultural traditions, patterns and ideals; 4) living standards - requirements for the content and quality of life, as well as standards for assessing life events. The components are the individual perceptual strategies, life purport, values, regulatory and target orientation, which are formed in the process of personal development and due to the specifics of the society in which a person develops. It is concluded that the implementation of a system of values necessary social and political activity of the individual. That activity are emerging for the individual received her knowledge. The formation of values is social by nature, closely linked to the nature of the activity and its procedural characteristics indirect communication of the individual with the individual, the formation of values reflects the personality Purport activity (formation of ideals). It is associated with the assessment that accompanies virtually all acts of mental activity of the subject, leading to the formation of subjective image of the objective world.

Key words: values, life values, personality structure, professional orientation, individual activity.

Панчук Наталія Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна.

Panchuk Natalia Petrovna, Candidate of Psychological Science, Associate Professor of Educational Psychology, Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilskiy, Ukraine.

Реферат на статтю

" ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ ОСОБИСТОСТІ "

Панчук Н.П., кандидата психологічних наук, доцента кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський.

Кількість джерел: 15

У статті досліджується актуальна проблема вивчення ціннісних орієнтацій як складових життєвих стратегій особистості. Стратегії входять в систему орієнтування разом з системами вольового рішення, мотивації, контролю, а система орієнтування, в свою чергу, виконує функцію рефлексії життя відносно його смислу, цінностей, норм. Встановлено, що життєві цінності і потреби, які знаходяться в певній ієрархії, впливають на людину, детермінуючи її поведінку. Даний факт виступає як закономірний результат самої діалектики життя людини, перебудови її взаємовідношень зі світом і, перш за все, з іншими людьми. Визначено, що поняття "життєвих стратегій" включає такі феномени як: 1) спосіб життя, який включений в систему орієнтування за допомогою механізмів сприймання та інтуїції і характеризує емоційну сторону людського життя; 2) смисл життя – цілісне уявлення про фундаментальні основи життя; 3) життєві цінності – виступають як система ідей і переконань особистості відносно повноцінного життя; 4) життєві

норми – вимоги до змісту і якості життя, а також стандарти оцінки життєвих подій. Складовими стратегій особистості виступають перцептивні, смисложиттєві, ціннісні, нормативні і цільові орієнтації, які формуються в процесі розвитку особистості і обумовлені специфікою суспільства, в якому особистість розвивається. Зроблено висновок про те, що для реалізації тієї чи іншої системи цінностей необхідна суспільно-політична активність особистості. Саме в діяльності набувають значення для особистості отримані нею знання. Процес формування цінностей відображає смисложиттєву активність особистості.

Відомості про автора

Панчук Наталія Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка).

+30974554345, nataliapanchuk697@gmail.ru